

ЗМІСТ

Die Zusammenfassung.....	2
Abstract.....	3
Перелік умовних скорочень.....	6
Вступ.....	7-9
Розділ 1. Поняття «переклад» та його функції. Види трансформацій при перекладі.....	10
1.1. Думки науковців стосовно визначення поняття«переклад».....	10-11
1.2. Сутність поняття «переклад» та його роль в сучасному суспільстві.....	11-13
1.3. Функції перекладу.....	13-15
1.4. Точність та адекватність перекладу.....	15-16
1.5. Види трансформацій при перекладі.....	16-18
1.5.1. Перекладацькі трансформації за класифікацією науковців.....	18-20
1.5.2. Класифікація перекладацьких трансформацій	20-23
Висновки до розділу 1.....	24
Розділ2. Види трансформацій	25
2.1. Методи перекладу власних назв з німецької мови.....	26-26
2.2. Переклад сленгу та жаргону в сучасній німецькій та українській мовах.....	27-28
2.2.1. Роль жаргону в німецькомовному середовищі.....	29-31
2.2.2. Специфіка відтворення сленгу в художніх творах.....	31-33
2.3. Відтворення реалій при перекладі з німецької мови на українську.....	33-35
2.3.1. Прийоми передачі реалій при перекладі.....	36-37
2.3.2. Основні методи передачі реалій під час перекладу.....	37-40
2.4. Застосування граматичних трансформацій у перекладі	40-43

Висновки до розділу 2.....	44
Розділ 3. Перекладацькі трансформації в романі “Mein Lotta-Leben. Hier steckt der Wurm drin!”.....	45
3.1. Граматичні трансформації в романі “Mein Lotta-Leben. Hier steckt der Wurm drin!”.....	45-53
3.2. Сленг, як невід’ємна частина сучасного українського перекладу, на прикладі роману «Лотині щоденники».....	53-57
3.3. Застосування діалектизмів в романі «Лотині щоденники».....	58-61
3.4. Функціонування фразеологізмів у романі.....	61-63
Висновки до розділу 3.....	64-65
Загальні висновки.....	66-68
Список використаних джерел.....	69-83
Список джерел довідкового характеру.....	84

Перелік умовних скорочень

- 1. Перекладацькі трансформації – ПТ**
- 2. Мова оригіналу \ мова перекладу- МО\МП**
- 3. Молодіжний сленг- МС**
- 4. Фразеологічні одиниці- ФО**
- 5. Граматичні трансформації- ГТ**

Вступ

Диплому роботу присвячено аналізу соціокультурних лексичних одиниць у романі Алліс Паттермюллер „Mein Lotta-Leben. Hier steckt der Wurm drin!“ та їх репрезентації в україномовному перекладі.

На сьогоднішній день в екстралінгвістичній реальності мовців слід звернути увагу на те, яку значну роль відіграє для нас соціокультурна лексика, адже культура та історія країни відображається саме у загальнонародній мові, а саме у її словниковому складі. Лексика несе в собі соціокультурну інформацію, це пояснюється тим, що слово може зберігати та накопичувати інформацію, а також передавати її наступним поколінням. Зазвичай, актуальна соціокультурна лексика допомагає нам розпізнавати характерні для мови та культури специфічні конотації, тобто асоціативні ознаки, які закріплені у значенні слова.

Таке поняття, як соціокультурна компетенція є невід'ємним компонентом іншомовної комунікативної компетентності. «Розглядаючи культурно-орієнтовану лексику як компонент соціокультурної компетенції, слід згадати, що в лексикології слово розуміють як єдність плану вираження і плану змісту, або лексеми і лексичного поняття...»[56].

Для забезпечення адекватного взаєморозуміння в процесі спілкування важливо знайомити людей з національно-психологічними особливостями носіїв іншої мови.

Науковий інтерес до такого поняття, як переклад зростав не так швидко. Лише починаючи з 1950-х років ним зацікавилися такі втзначні вчені свого часу, як французький мовознавець та семіотик Жорж Мунен, американський мовознавець та перекладач Біблії Юджин Найда, який запровадив ідеї Хомського до «наукового» аналізу перекладу та еквівалентності та канадці, Жан-Поль Віне та Жан Дарбельне. Проте, слід підкреслити, що цей інтерес опирався переважно на лінгвістичну точку зору[61.с.9]..

На сьогоднішній день, у зв'язку з посиленням міжнародних зв'язків та в умовах стрімкої глобалізації тема перекладу стає ще більше потрібною та актуальною. Кожна людина, цілий народ, або держава відображає свої уявлення, має свій особливий та індивідуальний спосіб мислення, образність світогляду у мовному вираженні відповідних предметів і явищ, а ще національну індивідуальність. «Тут можуть спостерігатися як подібності, так і відмінності, що свідчить відповідно про близькість чи віддаленість мов, культур, менталітетів...»[21].

Актуальність теми дослідження зумовлено тим, що у зв'язку з розвитком соціокультурної компетенції суспільства, підвищився інтерес до вивчення такого поняття, як соціокультурні лексичні одиниці до яких належать реалії, фразеологізми, калькування, діалектизми та інші. Саме ці компоненти лексики найбільш точно передають культуру та менталітет носіїв певної мови.

Метою дипломної роботи є встановлення різновидів перекладацьких трансформацій, а саме – з реаліями, фразеологізмами, жаргоном, калькуванням, елімінацією тощо. Виявити конкретні аспекти перекладу роману німецької письменниці Аліс Паттермюллер „Mein Lotta-Leben. Hier steckt der Wurm drin“. Вперше за час створення перекладу даної серії книг визначити тактику перекладача та засоби, які були застосовані при перекладі твору.

Для досягнення мети слід виконати такі **завдання**:

- дослідити соціокультурні лексичні одиниці, як проблему мовознавства;
- виявити проблеми та способи перекладу лексичних одиниць на прикладі роману;
- розглянути специфіку застосування лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформацій під час іншомовного перекладу;
- встановити наявність соціокультурних лексичних одиниць на прикладах з роману.

Об'єкт дослідження – відомий роман німецької письменниці Аліс Паттермюллер „Mein Lotta-Leben. Hier steckt der Wurm drin!“, соціокультурні лексичні одиниці в романі та їхня репрезентація в україномовному перекладі.

Предмет дослідження – види, форми та різні трансформації, які застосував автор під час написання роману та перекладач при перекладі на українську мову.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що роман „Mein Lotta-Leben“ є новим та маловідомим серед українських читачів та любителів іншомовної літератури. Також слід підкреслити, що роман було створено не так давно, у 2013 році, оскільки письменниця Аліс Патермюллер почала свою кар'єру наприкінці 2009 року, і тільки згодом стала відомою завдяки серії книг під назвою „Mein Lotta-Leben“. Більшість «Лотиних щоденників» перекладено майже двадцятьма іноземними мовами. Український переклад десяти перших томів видається з 2017 року у харківському видавництві «Школа».

Теоретичне значення здійсненого дослідження полягає в тому, що до цього часу ще ніхто з науковців чи лінгвістів не аналізував цей роман зі сторони соціокультурного аспекту. Ця дипломна робота вперше охарактеризує твір з даного аспекту та відкриє іншим, зацікавленим, весь спектр іншомовної лексики та її репрезентації в українському перекладі.

Структура й обсяг дипломної роботи. Дипломна робота містить вступ, три розділи з висновками до кожного з них, загальні висновки, списки використаних джерел.

Загальні висновки

Дуже складно недооцінювати роль перекладу та перекладацької діяльності в наш час. Світ йде вперед та розвивається, і з ним розвивається суспільство. Здається тільки недавно перекладацька діяльність зводилася тільки до перекладу художніх творів. Проте через динамічний розвиток науки і техніки, до якого людство дійшло у другій половині ХХ століття, ця ситуація кардинально змінилася. Обмін науковими знаннями, спільні дослідження, дискусії про майбутнє людини та її розвиток, стали буденною справою. Контакти у сфері науки і мистецтва значно розширилися, зросло зацікавлення історією і суспільними процесами, почалося більше цінувати цивілізаційні досягнення інших народів.

Оскільки всі ці процеси були б складними, а іноді і не можливими через перешкоду мовного бар'єру, позиція перекладача та перекладу в загальному значно зросла, тому що саме перекладач полегшував це завдання.

У час стрімких динамічних змін виникає проблема постійного оновлення матеріалів для виключення застарілих фактів зі складу різноманітних текстів, що містять актуальні відомості про країну та її культуру. На даний час мовців в центр уваги необхідно поставити роботу з актуальною соціокультурною лексикою, оскільки історія та культура країни знаходять своє відображення у загальнонародній мові, а саме у її словниковому складі.

Слід підкреслити, що лексика є носієм соціокультурної інформації. Це явище зумовлено тим, що слово має здатність зберігати, накопичувати і передавати інформацію в якій міститься культура та історія певного народу. Серед знавців лінгвокультурології існують такі поняття, що допомагають мовним одиницям нести в собі культурну інформацію. Це такі поняття, як культурні семи, культурний фон, культурні концепти та культурні конотації.

Основне завдання нашої дипломної роботи полягало в тому, щоб на прикладі обраного роману Алліс Паттермюллер «Лотині щоденники» знайти та порівняти соціокультурні лексичні одиниці в мові оригіналу та в мові

перекладу. Опрацювавши даний роман, ми знайшли та проаналізували безліч прикладів, які є частиною соціокультурних одиниць. Серед них зустрічалися такі: граматичні трансформації- 50%, сленгові слова та словосполучення- 30%, діалектизми-10%, фразеологізми-5%, інші соціокультурні одиниці-5%.

Згідно нашого дослідження, найбільшу частину твору займають так звані граматичні трансформації. Саме ГТ є найбільш поширеним явищем при перекладі будь якого твору іноземного походження. Основною причиною використання ГТ є своєрідна структура кожної мови. Саме такі відмінності в структурах мови оригіналу та мови перекладу зумовлюють використання різного роду трансформацій. Проте, крім об'єктивних причин використання ГТ бувають також суб'єктивні, до яких відносяться нестача часу в умовах усного перекладу і\або власний стиль перекладача. Нам відомо, що до ГТ належать такі типи, як перестановки, заміни, додавання та опущення. Проаналізувавши наш роман, варто вказати, що перекладач використав всі типи ГТ під час перекладу на українську мову, але найчастіше застосовував перестановки. Таке явище пов'язано з відмінністю граматичних структур німецької та української мов.

Сленг посідає також значне місце у даному романі, оскільки мова тут ведеться, як вже було сказано, від лиця юної школярки, яка є уособленням німецьких типових підлітків з їх сленговою лексикою. З розвитком суспільства сленг став невід'ємною частиною життя юного покоління. Світ рухається вперед, а мова постійно розвивається і збагачує свій лексичний запас. Тому хто хоче слідувати моді та «йти в ногу» з часом, використовує сленг, як звичайне спілкування. Сленг простежується у всіх сферах життя суспільства. Хоча він не обов'язково пов'язаний з неологізмами, часто це передбачає створення нових лінгвістичних форм або креативну адаптацію старих. Це навіть може призвести до створення таємної мови, зрозумілої тільки тим, хто знаходиться в певній групі (анти - мови).

Сленг іноді утворює своєрідну соціологію, спрямовану на виключення певних людей з розмови. В «Лотиних щоденниках», як автор, так і перекладач

часто застосовують сленгізми. Проте при перекладі на українську мову перекладач вживав їх частіше ніж автор, тобто, мається на увазі те, що сленгізм у МО не завжди відповідав МП.

Діалектизми не менш важливі компоненти соціокультурної лексики. Кожний народ має свою мову, а з нею свій діалект, який розкриває дух саме цього народу. Через діалект ми дізнаємося характер та спосіб життя людини. Тому його наявність в даному творі відіграло вагому роль, для кращого пізнання культури Баварії.

Нам відомо, що за сукупністю мовних ознак розрізняються фонетичні, граматичні та лексичні діалектизми. У цьому творі перекладач застосував усі з вищеназваних категорій діалектизмів, але найбільш вживаними були граматичні та фразеологічні діалектизми. Це пов'язано з тим, що діалектні слова та говірки застосовують для того, щоб індивідуалізувати й типізувати мовлення героїв, їх мовленнєву характеристику, з метою підкреслення мовного колориту зображуваного, належністю героя до певного побутового середовища.

Як вже було вказано, фразеологізми – це основне джерело живлення мовлення будь-якої стильової зорієнтованості. Аналізуючи присутні у романі фразеологізми, можна стверджувати, що перекладачу вдалося грамотно опрацювати матеріал та знайти певні відповідники для німецьких фразеологізмів в українській мові.